

AFET YÖNETİMİ VE AFET İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Bülent ÖZMEN¹, Murat NURLU², Kerem KUTERDEM³, Ahmet TEMİZ⁴

Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Deprem Araştırma Dairesi

¹ozmen@deprem.gov.tr; ²nurlu@deprem.gov.tr; ³kuterdem@deprem.gov.tr; ⁴temiz@deprem.gov.tr

ÖZ: Afet İşleri Genel Müdürlüğü 7269 Sayılı “Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ve bunu değiştiren, ek getiren diğer kanunlar ve bunlara göre çıkarılan Yönetmelikler çerçevesinde faaliyetini sürdürmektedir. 7269 sayılı kanuna dayanarak Bakanlığımızın afet ile ilgili görev ve sorumlulukları 180 sayılı Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK nin 2-g Maddesi ile düzenlenmiştir. Bu maddeye göre Bakanlığımızın görevleri: deprem, yangın, su baskını, yer kayması, kaya düşmesi, çığ ve benzeri afetlerden evvel ve sonra meskun alanlarda alınacak tedbirlerle yapılacak yardımları tespit etmek ve bunların uygulamasını sağlamak, bu konularda ilgili bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yapmaktır. Afet Yönetimi özet olarak, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılabilmesi için, afet öncesi ve afet sonrasında yapılması gereken teknik, idari ve yasal çalışmaları belirleyen ve uygulamaya aktaran, bir olayla karşılaşıldığında etkili bir uygulama yapabilmeyi sağlayan ve her olaydan elde edilen derslerin ışığında mevcut sistemi geliştiren bir yönetim biçimidir. Çalışmanın amacı kapsamlı bir afet yönetiminin her aşamasında çeşitli derecelerde sorumlulukları bulunan Genel Müdürlüğümüzün afet öncesi, sırası ve sonrasında yapmış olduğu çalışmaları örnekleriyle anlatarak Genel Müdürlüğümüzün afet yönetimindeki yerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Afet

ABSTRACT: General Directorate of Disaster Affairs performs its responsibilities due to Disaster Law Number 7269 with later revisions and additional decrees. In addition the duties of the Ministry of Public Works and Settlement and disasters are defined by laws. Due to laws and regulations the main responsibility of the Ministry is to define precautions and restriction for earthquake, landslide, rockfall, snow-avalanche, flood and etc. Before and after disaster occurs, and also maintain their implementation and make cooperative studies with relevant governmental and non-governmental bodies. Very basically disaster management covers technical, administrative and legal facilities, their implementation of effort in order to maintain disaster loss reduction both before and after disasters happen. The main scope of this study is to give examples to disaster management studies being performed at GDDA at all phases (pre, syn and post disaster activities) of this system. By doing this we aim to evaluate the role of GDDA.

Giriş

Ülkemiz jeolojik özellikleri, topoğrafik yapısı ve iklim özellikleri nedeniyle doğal afetleri sıkça yaşayan ülkelerden birisidir. Doğal afetler neden oldukları can kaybı yanında Türkiye için önemli ekonomik kayıplar da meydana getirmektedirler. Bu konudaki istatistikler incelendiğinde, doğal afetlerin her yıl gayri safi milli hasılanın %1’i oranında doğrudan ekonomik kayba yol açtığı görülmektedir. Ancak doğrudan ekonomik kayıpların yanında Pazar kaybı, üretim kaybı, işsizlik gibi dolaylı ekonomik kayıplar da göz önünde bulundurulduğunda toplam kaybın gayri safi milli hasılanın %1’inden daha büyük olduğu tahmin edilmektedir.

Doğal Afet Türü	Yıkılan Konut Sayısı	Yüzde (%)
Deprem	495,000	76
Heyelan	63,000	10
Sel	61,000	9
Kayadüşmesi	26,500	4
Çığ	5,154	1
TOPLAM	650,654	100

Tablodan da görüldüğü gibi ülkemiz başta depremler olmak üzere, heyelanlar, su baskınları, çığ ve kaya düşmeleri gibi afetlerle çok yoğun olarak karşı karşıya kalmaktadır. Afetlerin zararları etkili bir afet yönetim sistemi ile azaltılabilir.

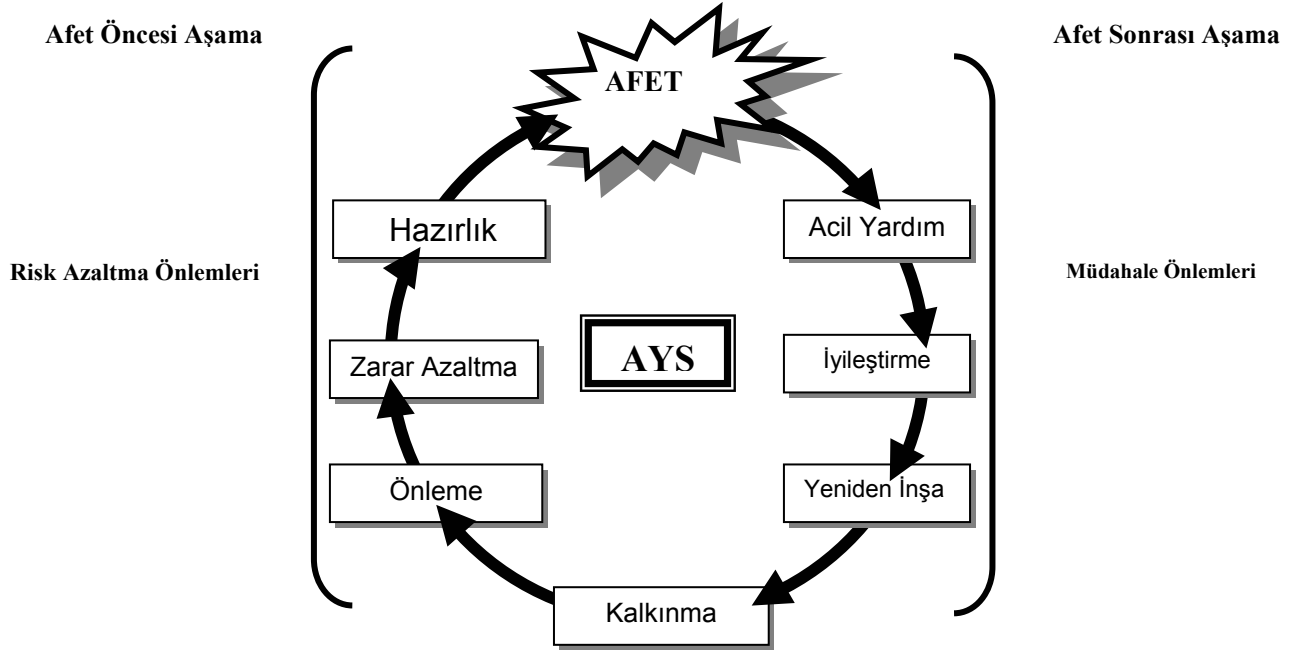
Afet Olayının Safhaları

Afet en genel tanımla insanlar için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen ve etkilenen topluluğun kendi imkan ve kaynaklarını kullanarak üstesinden gelemeyeceği, doğal, teknolojik veya insan kökenli olaylara denilmektedir.

Kökenleri ve gelişim hızları ne olursa olsun, tüm afet olayları ile ilgili faaliyetler, 5 ana safhaya ayrılabilir. Bunlar ;

1. Zarar azaltma,
2. Önceden hazırlık,
3. Kurtarma ve ilk yardım,
4. İyileştirme,
5. Yeniden inşa safhalarıdır.

Yapılan faaliyetlerin birbirleriyle iç içe girmiş, birbirlerini takip etmek zorunluluğu olan ve bir önceki safhada yapılan çalışmaların büyük ölçüde bir sonraki safhada yapılacak olan çalışmaları etkilemesi ve bu nedenle de süreklilik göstermesi gereken bu faaliyetler afetler halkası veya zinciri denilen aşağıdaki şekilde daha kolay incelenebilir.

Bu safhalarda Afet İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan faaliyetler başlıklar halinde kısaca aşağıda özetlenmiştir.

Zarar Azaltma Çalışmaları

Afet Bilgi Sistemi

Afet Tehlikesi ve Riski Belirleme Çalışmaları

Mikrobölgeleme
İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik Etüt Raporlarının Onaylanması
Kuvvetli Yer Hareketi Kayıt Şebekesi
Türkiye Ulusal Telemetrik Kayıt Ağı
Heyelan ve Kaya Düşmesi
Çığ tehlike ve riskinin önlenmesi
Deprem Bölgeleri Haritası ve Afet Bölgelerinde Yapılacak Yapılar Hakkındaki Yönetmelik
Afet Kanunu
Deprem Zararlarının Azaltılması Araştırma Merkezi
Sarsma Tablası
Güçlendirme Yönetmeliği
Afete Maruz Bölge

Önceden Hazırlık Çalışmaları

Afet Yönetimi ile ilgili Planların hazırlanması
İl düzeyinde hazırlanmış olan Kurtarma ve Acil Yardım planları ile ilgili görüş ve önerilerin hazırlanması
Deprem Senaryoları
Eğitim ve Tatbikatlar

Afet Anı ve Sonrası Yapılan Çalışmalar

Deprem büyüklüğü, yeri v.b. bilgilerini tespit etmek
Hasar Tahmini Yapmak
Afet hakkında daha detaylı bilgiler elde etmek için olay mahaline giderek rapor hazırlamak
Deprem Bölgesi Etkililik Oluru
Acil Yardım Ödeneği
Hasar Tespit Çalışmaları
Geçici İskan Çalışmaları
Hak Sahipliği Çalışmaları
Enkaz Kaldırma Çalışmaları
Alt Yapı Çalışmaları
Yer Seçimi ve Planlama Çalışmaları
İmar Çalışmaları
Kalıcı Konut Çalışmaları
Afetler Merkez Koordinasyon Kurulunun Sekretarya Görevini yapmak
Dış Yardımların Kabul edileceğinin Dışişleri Bakanlığına bildirilmesi

Sonuçlar

Bu çalışmada Afet İşleri Genel Müdürlüğünde yapılan çalışmalar, Afet yönetimi ile ilişkilendirilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

Yukarıda anlattığımız çalışmaların bir kısmı başka kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri tarafında yapılmaktadır. Bu kurumlar arasında yeterli koordinasyon sağlanamadığı için zaten kıt olan kaynaklarımız benzer çalışmalara gitmekte yada bu çalışmalardan elde edilen sonuçlardan verimli bir şekilde yararlanılamamaktadır.

Öncelikle Ülkemiz için Afet Zararlarının Azaltılması Stratejik planı hazırlanarak çalışmaların sistemli ve koordineli bir şekilde yapılması sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

Ergünay, O., 2002, Afete Hazırlık ve Afet Yönetimi, Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdürlüğü Afet Operasyon Merkezi (AFOM), Ankara

Özmen, B., 2003, İmar Planına Esas Jeolojik-Jeoteknik İncelemeler için Depremselliğin Değerlendirilmesiyle İlgili Öneriler, 56. Türkiye Jeoloji Kurultayı, 14-20 Nisan, MTA Genel Müdürlüğü Kültür Sitesi, Ankara

Özmen, B., 2003, Earthquake Risk Reduction Studies at General Directorate of Disaster Affairs, Forum on Regional Initiative for Disaster Risk Management, 02-04 March 2003, Tehran – Iran.

Özmen, B., 2003, Afet İşleri Genel Müdürlüğünde Coğrafi Bilgi Sistemi ile Yapılan Çalışmalar, Coğrafi Bilgi Sistemleri Semineri, DSİ Genel Müdürlüğü Konferans Salonu, 1 Temmuz 2003, Ankara.

Özmen, B., 2005, Disaster Management System in Turkey, World Conference on Disaster Reduction 18-22 January, Kobe, Hyogo, Japan